

Fresco Renacentista

Veneza, 1556. En plena efervescencia renacentista unha muller sente o calafrío da morte. A morte do pai, queda e calado como se arremedase unha estatua. É Adria, filla de O Aretino. Lembra o proxenitor: pai amante, xuíz, verdugo, censor..., que nunca acadara a coñecer os seus segredos, a súa vida de cortesá, a súa actividade velada de Venus Floral nos aposentos de Carmina. E a filla, empurrada por un secreto resorte, comeza a esculcar na intimidación do pai a través das súas cartas, dos seus escritos. Así dá comezo esta primeira incursión na narrativa ficcional de Xabier Paz, un escritor xa consolidado nos ei-

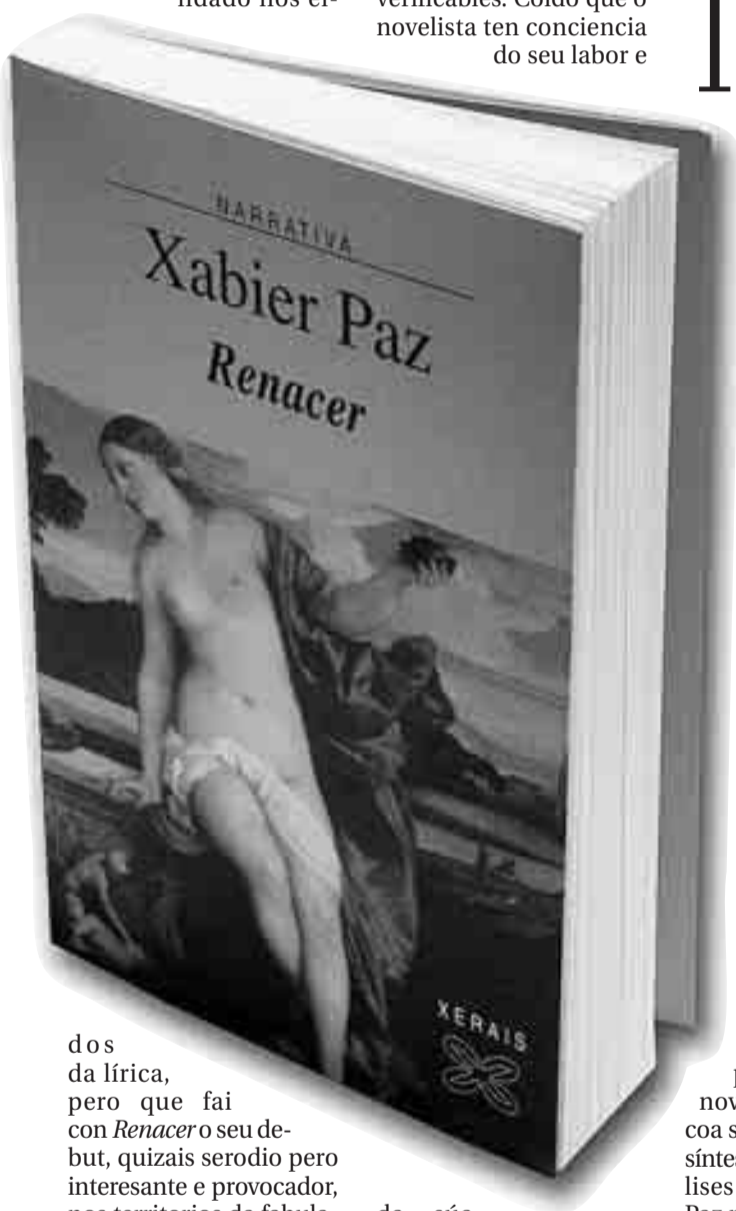
De paixóns e de incertezas

FRANCISCO
MARTÍNEZ BOUZAS

personaxe principal desta peza de ficción histórica. Ambos os dous convértense nos verdadeiros fios narrativos e nos esteos da estrutura novelesca desta entrega de Xabier Paz. Unha novela na que se elaboran materiais históricos ata convertelos en ficción e na que a ficción se pon en relación con personaxes e acontecementos historicamente verificables. Coido que o novelista ten conciencia do seu labor e

nacente innovadora. Adria persegue teimosa a imaxe do pai na súa escrita e vive sobre a pauta de certos conceptos recorrentes: a verdade, o corpo, a beleza, o sexo e con modelos femininos como Isabella D'Este, Catherina de Medici, Vittoria Colonna e todas as cortesás venecianas, nomeadamente Carmina, o eixe oculto da súa vida clandestina. Nesa noite que segue aos ritos fúnebres do pai falecido, cachando no seu cartafol, ten o privilexio

PAZ MERGULLA O
LECTOR NA
EFERVESCENCIA
DUN MUNDO
CAMBIANTE

dos da lírica, pero que fai con *Renacer* o seu debut, quizais serodio pero interesante e provocador, nos territorios da fabulación.

O seu reto, unha novela histórica. O acareo e confrontación con Pietro Aretino (Arezzo 1492 – Venecia 1556), coñecido principalmente polos seus escritos licenciosos e un dos intelectuais máis representativos de espírito renacentista italiano. Inmortalizado polo seu amigo Tiziano e convertido así mesmo en personaxe, aínda que secundario, por Manuel Mújica Lainez na súa novela *Bomarzo*. O Aretino, ás avesas, os seus escritos reais ou apócrifos, é xunto con Adria, a súa filla presunta,

da súa servidume á hora de inxectar ficción nun contexto histórico determinado. E o lector non pode esixir a exactitude histórica, senón que o marcador semántico da ficción ilustre a historia. Ao meu ver, o traballo ficcional de Xabier Paz, xunto coa calidade estética da súa prosa, ornan e iluminan de xeito elegante e harmonioso a historia.

O discurso da filla e os monólogos interiores do pais conducen o lector polos camiños dunhas vidas marcadas por novas ideas que pertencen a un mundo novo, a unha orde

de facer aflorar os seus propios pensamentos e tamén os seus soños. Mais o maior engado da novela de Xabier Paz é a súa capacidade para achegarnos a ese amplo movemento de revitalización cultural e social que se produce en Europa nos séculos XV e XVI. Esa nova forma de ver o mundo e o ser do home. Ese “renacer” ou “rinascita” que transforma non só as artes e as letras senón tamén os estilos de vida. Idade Aurea, vencedora da Idade Bárbara, época aberta, clara e vizosa.

A súa proxección na novela é tan importante que é capaz de transformar un relato de protagonistas nunha novela coral. Por veces coa súa habilidade para a síntese, por veces con análises minuciosos, Xabier Paz mergúllanos na efervescencia dun mundo cambiante: os novos canons artísticos e lingüísticos, as exuberancias e opulencias da época, tamén as gastronómicas, as fachendas sen límites, a presión do canon da beleza feminina. Tamén os días trentinos, o gran vento que chega de Trento, un vento glacial e rigoroso, chamado Contrarreforma. Xa que logo, un fresco renacentista ategado de frenesí e incontables paixóns. Tamén de incertezas.

PAZ, Xabier; *Renacer*, Ed. Xerais, Vigo, 2008, 296 páxinas.